

PAPUR AR GYFER PWYLLGOR YR ECONOMI, SEILWAITH A SGILIAU

BLAENORIAETHAU O FEWN Y PORTFFOLIO SGILIAU A GWYDDONIAETH

Yn rhinwedd fy rôl fel Gweinidog Sgiliau a Gwyddoniaeth, mae gennyf bortffolio eang sy'n cwmpasu ein gwaith ar sgiliau, prentisiaethau a chymorth cyflogadwyedd yn ogystal ag arloesi, gwyddoniaeth a seilwaith digidol. Nod y papur hwn yw rhoi crynodeb i aelodau'r Pwyllgor o flaenoriaethau cyffredinol fy mhortffolio ar gyfer y tymor Cynulliad hwn. Mae'r rhain yn adlewyrchu ymrwymadau ein manifesto ac fe'u defnyddir fel sail ar gyfer llywio'r Rhaglen Lywodraethu nesaf.

Byddwn yn creu o leiaf 100,000 o brentisiaethau er mwyn cefnogi unigolion a helpu cyflogwyr i dyfu eu busnesau

Prentisiaethau yw ein rhaglen flaenllaw o hyd. Maent wedi bod yn effeithiol yn y farchnad ac mae cyflogwyr a phrentisiaid yn eu gwerthfawrogi'n fawr, gyda chyfraddau cwblhau fframweithiau yn aros yn gyson uchel ar fwy nag 80 y cant. Yn 2014/15, dechreuodd ychydig dros 19,500 o brentisiaid ddilyn rhaglenni dysgu yn gysylltiedig â phrentisiaeth ac roedd mwy na 44,000 o brentisiaid yn cael hyfforddiant. Rydym yn awyddus i sicrhau bod mwy o gyflogwyr yn ymrwymo i gyflogi prentisiaid yn y dyfodol, gan gydnabod mai dim ond 13% o gyflogwyr yng Nghymru sy'n cynnig prentisiaethau ar hyn o bryd.

Un elfen ganolog o'n gwaith cynllunio yw gweithio i sicrhau bod 100,000 o leoedd ar brentisiaethau pob oed ar gael yn ystod y tymor Cynulliad presennol. Nod yr ymrwymiad hwn yw sicrhau bod y sgiliau y bydd pobl yn eu meithrin drwy brentisiaeth yn cyd-fynd â'r sgiliau sydd eu hangen ar yr economi. Byddwn hefyd yn ceisio ymestyn cwmpas prentisiaethau, yn enwedig mewn sectorau twf a sectorau lle y bydd cyfleoedd swyddi yn datblygu yn y dyfodol, yn ogystal ag adeiladu ar ein gwaith ar ddarparu prentisiaethau Lefel Uwch.

Byddwn hefyd yn parhau â'n hymdrechion i gael eglurder gan Lywodraeth y DU ynghylch effaith ei Hardoll Brentisiaethau ar Gymru. Ceir rhai materion trawsffiniol sy'n aneglur o hyd; fodd bynnag, rwyf yn dal yn ymrwymedig i gydweithio â darparwyr a chyflogwyr er mwyn cynllunio darpariaeth a bwrw ymlaen â'n newidiadau o fewn y system. Nid ydym yn rhagweld y bydd yr Ardoll Brentisiaethau yn arwain at arian newydd nac ychwanegol i Gymru, o wybod bod y rhagolwg yn nodi bod y cyllid gan San Steffan yn debygol o leihau ar y cyfan. Mae'r maes hwn yn her sylweddol i brentisiaethau yng Nghymru ac rwy'n trafod yn rheolaidd â darparwyr a chyflogwyr er mwyn ystyried sut rydym yn cynnal ansawdd ac uniondeb prentisiaethau yng Nghymru yn sgil yr heriau hyn.

Gan adlewyrchu ein hymrwymiad cadarn i brentisiaethau, yn ogystal â'r camau a gymerwn i liniaru effaith Ardoll Brentisiaethau Llywodraeth y DU yng Nghymru, mae ein blaenoriaethau cyflawni ar gyfer 2016 i 2021 yn cynnwys:

- sicrhau bod mwy o gyflogwyr yn ymwneud â dysgu yn gysylltiedig â phrentisiaeth;
- cynyddu nifer y bobl ifanc rhwng 16 ac 19 oed sy'n dechrau prentisiaethau a nifer y bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol ac yn symud ymlaen i brentisiaethau o ansawdd da;
- ymestyn cwrpas prentisiaethau, yn enwedig yn y sectorau twf a chategoriâu swyddi sy'n datblygu, yn unol â'r blaenoriaethau a bennir gan Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol;
- meithrin sgiliau lefel uwch drwy ganolbwyntio ar brentisiaethau ar lefel 3 ac uwch sy'n tueddu i gael canlyniadau gwell, gan gynnwys Prentisiaethau Uwch sy'n cefnogi cyfleoedd technegol a phroffesiynol ar Lefel 4 ac uwch ac, ar y cyd â hynny, parhau i leihau nifer y Prentisiaethau Sylfaen (Lefel 2) yn raddol;
- datblygu'r llwybrau sgiliau hynny sy'n integreiddio prentisiaethau yn rhan o'r system addysg ehangach, gan gynnwys cyfleoedd i gydweithio'n agos ag addysg uwch.

Byddwn yn creu rhaglen gymorth bob oed newydd sy'n ceisio meithrin y sgiliau cyflogadwyedd sydd eu hangen i gael swyddi o ansawdd.

Nod ein rhaglen cyflogadwyedd newydd fydd helpu unigolion o bob oed i ddod o hyd i waith o ansawdd. Rydym am i'r cymorth hwn fod wedi'i deilwra i anghenion unigolion a chyd-fynd â chyfleoedd swyddi sy'n datblygu mewn cymunedau lleol, lle y bo hynny'n briodol. Ein nod yw dwyn ynghyd y gweithgareddau o'n prif raglenni cyflogadwyedd – Twf Swyddi Cymru, ReAct, Hyfforddeiaethau a'n Rhaglen Sgiliau Cyflogadwyedd newydd – i ffurfio un rhaglen cymorth cyflogadwyedd a fydd yn sicrhau bod anghenion y rheini y mae angen cymorth arnynt i gael gwaith, cadw eu swyddi a datblygu yn y gweithle yn cael eu diwallu'n well.

Mae'r rhaglen newydd yn cael ei datblygu gan ddefnyddio'r dystiolaeth a'r ymchwil ddiweddaraf ym maes cyflawni rhaglenni effeithiol yn y farchnad lafur. Caiff ei llywio gan werthusiadau o raglenni Barod am Waith, Twf Swyddi Cymru a ReAct, y cynlluniau peilot Amodoldeb Sgiliau a gynhaliwyd gennym ar y cyd â'r Adran Gwaith a Phensiynau, a'r gwerthusiad a'r adolygiad o Hyfforddeiaethau. Mae cyfoeth o dystiolaeth ar gael inni o ran yr hyn sy'n gweithio.

Disgwylir i'r rhaglen bob oed ddechrau cael ei chyflawni yn 2018. Yn y cyfamser, rydym yn cynnal cyfres o brosiectau peilot er mwyn profi gallu a pharodrwydd gwahanol sectorau i arloesi ac ymateb yn hyblyg i anghenion unigolion a chyflogwyr. Rydym hefyd yn bwriadu gwneud newidiadau i rai o'n rhaglenni presennol er mwyn ein galluogi i bontio i'n rhaglen bob oed yn ddiraffferth.

Mae ein rhaglen Sgiliau Cyflogadwyedd newydd yn rhan o'r broses bontio hon. Mae'r rhaglen yn dilyn dull gwahanol o gyflawni, gyda mwy o ffocws ar leoliad gwaith a chymorth sy'n parhau ar ôl i unigolyn gael swydd. Cynnwys craidd y rhaglen yw lleoliad gwaith o ansawdd neu hyfforddiant sy'n benodol i gyflogwr, wedi'i gyfuno â hyfforddiant ar baratoi ar gyfer gwaith a darpariaeth sgiliau hanfodol. Bwriadwn i'r rhaglen bara o fis Medi 2016 nes y caiff y rhaglen bob oed ei lansio, a bydd yn herio rhwydwaith darparwyr Cymru i gyflawni mewn modd gwahanol, gan ffurfio cysylltiadau agosach â chyflogwyr, gyda'r nod o sicrhau canlyniadau cyflogaeth gynaliadwy i gyfranogwyr. Mae hon yn amserlen dynn ac yn rhaglen waith gymhleth ond rwy'n hyderus mai'r canlyniad fydd rhaglen sy'n fwy addas a hyblyg er mwyn ymateb i'r heriau a'r chyfleoedd a wynebwn yn y farchnad lafur, heddiw ac yn y dyfodol.

Byddwn yn hyrwyddo, yn hybu ac yn galluogi arloesedd a chysylltedd, sef ein hysgogwyr allweddol ar gyfer twf economaidd a chreu swyddi, ledled yr economi gyfan.

Golygai ein strategaeth Arloesedd – Arloesedd Cymru – mai ni oedd un o'r cyntaf i fabwysiadu'r dull gweithredu Arbenigo Craff ym maes ymyriadau. Drwy hyn mae Llywodraeth Cymru yn ymrwmo i flaenoriaethu ymyriadau strategol sy'n creu màs critigol gwirioneddol mewn meysydd lle rydym eisoes wedi nodi galluogrwydd. Mae Arloesedd Cymru hefyd yn annog busnesau yng Nghymru i edrych y tu hwnt i'r DU wrth chwilio am ddatrysiadau masnachol arloesol.

Gan ddefnyddio'r dull strategol hwn, ynghyd ag ymyriadau tactegol, rydym yn hybu'r broses o ddarganfod cyfleoedd newydd, eu harchwilio ac arbrofi â hwy. I gwmnïau a phrifysgolion, gallai hyn fod ym maes datblygu cynnyrch, arallgyfeirio neu lwybrau newydd i'r farchnad, ond bydd yn seiliedig ar dystiolaeth o gryfderau technoleg sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru.

Yn 2015, lansiodd SMART, sef cyfres Llywodraeth Cymru o raglenni arloesedd. Y rhaglenni hyn yw Arloesi SMART, SMART Cymru ac Arbenigedd SMART. Mae SMART yn cynnig cyfres o raglenni integredig er mwyn helpu busnesau a sefydliadau ymchwil yng Nghymru i fasnacheiddio cynhyrchion, prosesau a gwasanaethau newydd a ddatblygir drwy brosesau ymchwil, datblygu ac arloesedd. Mae Arloesi SMART yn hollbwysig i gyflawni SMART Cymru (cyllid ymchwil a datblygu i fusnesau) ac Arbenigedd SMART (Cymorth ar gyfer Cydweithio â Sefydliadau Ymchwil). Mae'r rhaglen hefyd yn rhoi cyngor ar raglenni Innovate UK.

Cynyddodd y rhaglen flaenorol lefelau ymchwil a datblygu o fewn busnesau yng Nghymru yn sylweddol. Helpodd y rhaglen 1,037 o fusnesau, a lansiodd 533 o gynhyrchion, prosesau neu wasanaethau newydd, gyda 327 yn cael eu cofrestru, gan arwain at elw uniongyrchol o £22.1m. Hefyd, buddsoddwyd £20.8m gyda 233 o swyddi newydd yn cael eu creu. Ein nod fydd manteisio ar y cyflawniadau hyn wrth ddefnyddio Arloesedd Cymru ymhellach a defnyddio'r profiadau hyn i lywio trefniadau cyllido ym maes arloesedd sy'n gysylltiedig â Chronfeydd Strwythurol hyd at 2020 yn ogystal â chyfleoedd cyllido Horizon 2020.

Fel y soniodd Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith yn ei gyflwyniad i'r Pwyllgor, mae sicrhau bod gennym y cyfryngau cyflawni rhanbarthol cywir a phriodol i ysgogi datblygiad economaidd yn bwysig os ydym am sicrhau bod y cymorth cywir ar gael gan Lywodraeth Cymru i ysgogi datblygiad busnes. Nid yn unig y mae darparu sgiliau yn rhanbarthol yn dal yn ffocws polisi allweddol wrth edrych i'r dyfodol, ond mae'n rhan o agenda sy'n datblygu yng nghyd-destun tirwedd sgiliau gyfnerthedig a arweinir gan Lywodraeth y DU ac sydd â ffocws rhanbarthol.

Felly, byddaf yn parhau i gefnogi'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol fel system bwysig a arweinir gan alw ar gyfer dwyn ynghyd y galw gan gyflogwyr am sgiliau a hyfforddiant i lywio'r cyflenwad o ddarpariaeth ar lefel ranbarthol. Bydd y cynlluniau cyflogaeth a sgiliau rhanbarthol yn parhau i lywio penderfyniadau cynllunio gan ddarparwyr ac yn cynnig sylfaen dystiolaeth hollbwysig ar gyfer gwneud penderfyniadau ynghylch buddsoddi mewn sgiliau yn y dyfodol. Bydd y dull gweithredu hwn hefyd yn galluogi Llywodraeth Cymru i gysoni darpariaeth sgiliau ranbarthol â chyfleoedd buddsoddi a thwf, gan gynnwys y blaenoriaethau a nodwyd gan Ardaloedd Menter, Dinas-ranbarthau a phosibiliadau i gydweithio'n drawsffiniol, er enghraifft gyda Phartneriaeth Menter Leol (LEP) Swydd Gaer a Warrington a Northern Powerhouse.

Fy mwriad i yw y bydd Bwrdd Cyflogaeth a Sgiliau Cymru yn parhau i chwarae rôl hanfodol o ran cyflwyno safbwynt cyflogwr annibynnol ar bolisiau a systemau cyflawni ym maes cyflogaeth a sgiliau ôl-16. Yn ogystal ag ymgysylltu'n agos â chyflogwyr ar eu hanghenion o ran sgiliau, byddwn hefyd yn parhau i fuddsoddi mewn seilwaith cyfathrebu digidol cyflym a dibynadwy er mwyn gwella cysylltedd ymhellach ledled Cymru. Mae hyn yn cynnwys meysydd megis band eang cyflym iawn, telathrebu symudol a seilwaith dosbarth busnes, gan hwyluso cysylltedd safleoedd yng Nghymru a gweddill y byd.

Rydym yn darparu seilwaith digidol drwy nifer o brosiectau a chynlluniau sydd â'r nod o wella cysylltedd safleoedd preswyl, busnesau o bob maint a gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cyflymu Cymru, sydd wedi galluogi 600,000 o safleoedd ledled Cymru i gael gafael ar fand eang ffeibr cyflym hyd yma.
- Ein gwaith gydag Airband, sy'n arbenigo mewn band eang di-wifr cyflym, i gyflenwi i 2000 o safleoedd mewn parciau busnes ac ystadau diwydiannol ledled Cymru, y disgwylir iddo gael ei gwblhau ar ddechrau hydref 2016.
- Allwedd Band Eang Cymru (ABC), sef cynllun grant sy'n ariannu (neu'n ariannu'n rhannol) costau gosod cysylltiadau band eang newydd i gartrefi a busnesau yng Nghymru sy'n sicrhau newid sylweddol o ran cyflymder lawrlwytho.
- Y cynllun Taleb Gwibgyswllt, sydd ar gael i fusnesau ledled Cymru er mwyn helpu i dalu'r costau cyfalaf cychwynnol yr eir iddynt wrth osod gwasanaethau band eang cyflym iawn.

O ran gwasanaethau dyfeisiau symudol, byddaf yn parhau i ymgysylltu â gweithredwyr y rhwydwaith dyfeisiau symudol er mwyn nodi'r hyn y gellir ei wneud i ymestyn gwasanaeth dyfeisiau symudol ar gyfer llais a data mor eang â phosibl ledled Cymru. Mae hyn yn cynnwys pwysu ar Ofcom, drwy gyfarfodydd ac ymatebion i ymgynghoriadau, i ddefnyddio ei bwerau rheoleiddiol er mwyn gwella gwasanaeth dyfeisiau symudol ledled Cymru, gan gynnwys galw am gynnwys rhwymedigaethau o ran cwmpas daearyddol mewn arwerthiannau sbectrum yn y dyfodol.

Byddwn yn defnyddio ymchwil a darganfyddiadau gwyddonol i ddatblygu syniadau ac ymyriadau arloesol a fydd yn helpu i wella ein hiechyd, diogelu ein hamgylchedd naturiol a chyfrannu at ein ffyniant yn y dyfodol.

Ceir tystiolaeth sylweddol bod sylfaen ymchwil gadarn yn sail i economi ffyniannus, yn cefnogi iechyd a gofal cymdeithasol gwell ac yn arddangos Cymru fel cenedl fodern, bywiog ac arloesol. Ers cyhoeddi *Gwyddoniaeth i Gymru* ym mis Mawrth 2012, mae polisi Llywodraeth Cymru wedi bod â ffocws clir ar hybu ansawdd a swm gwaith ymchwil ym mhrifysgolion Cymru,

yn enwedig ymchwil ym maes gwyddoniaeth, technoleg, peirianeg, mathemateg (a meddygaeth) neu bynciau STEM(M).

Lansiwyd 'Sêr Cymru', sef ein cynllun cychwynnol i ehangu cryfder gwaith ymchwilio Cymru, ar ddechrau 2013 a bwriedir iddo barhau tan fis Mawrth 2018. Mae gan bedwar academydd o'r radd flaenaf Gadeiriau Ymchwil Sêr Cymru bellach, a hyd yma maent wedi denu tua £12 miliwn o arian grant ymchwil a enillwyd yn gystadleuol i Gymru. Hefyd, mae Llywodraeth Cymru, ar y cyd â phartneriaid busnes ac addysg uwch, wedi ennill un o'r grantiau mwyaf eto o raglen COFUND Marie Skłodowska-Curie Horizon 2020 yr UE – tua €9.5 miliwn (yn agos i €24.1 miliwn gydag arian cyfatebol). Rwy'n bwriadu cydweithio â rhanddeiliaid er mwyn adeiladu ar lwyddiant ein buddsoddiadau presennol drwy Sêr Cymru yn ogystal â phrosiectau ymchwil eraill gan wneud y mwyaf o'r cyfleoedd ymchwil sy'n dod i Gymru.

Elfen arall sy'n helpu i hybu gallu ymchwilio a manteisio ar ganlyniadau ymchwil yw dwy Ganolfan Gatapwlt. Mae'r canolfannau hyn ar flaen y gad yn fyd-eang, a'u bwriad yw trawsnewid gallu'r DU i arloesi mewn meysydd penodol ac ysgogi twf economaidd. Mae Innovate UK wedi dyfarnu i Ganolfan ragoriaeth ranbarthol ym maes Meddygaeth Fanwl gael ei lleoli yng Nghaerdydd. Ar ben hynny, yn ddiweddar cyhoeddodd Llywodraeth y DU Gatapwlt Lled-ddargludyddion Cyfansawdd y bydd Cymru yn ei arwain.

Cefnogir gweithgareddau ymgysylltu STEM, sy'n annog ac yn ysbrydoli pobl ifanc ym maes gwyddoniaeth drwy ein Hacademi Wyddoniaeth Genedlaethol. Mae gan yr Academi Wyddoniaeth Genedlaethol bortffolio o tua 20 o brosiectau gan gynnwys prosiectau strategol y tu allan i'r cais am geisiadau grant drwy broses gystadleuol (rhai blaenorol llwyddiannus yn aml). Mae ymgysylltu STEM hefyd yn cyd-fynd ag addysg ffurfiol ac yn cefnogi'r gwaith o'i diwygio, sef cyflwyno cwricwlwm diddorol ar gyfer y gwyddorau, gyda chymwysterau cadarn sy'n uchel eu parch. Byddaf yn cydweithio ag Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg a Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes, ac yn defnyddio arbenigedd Prif Gynghorydd Gwyddonol Cymru a'i thîm wrth lunio datblygiadau yn y maes hwn.

Mae'r papur hwn yn rhoi cipolwg ar y gwaith cadarnhaol a hynod werthfawr a wneir ar bob un o'r blaenoriaethau allweddol yn fy mhortffolio Sgiliau a Gwyddoniaeth. Nid yw'r blaenoriaethau a restrir yn hollgynhwysfawr o bell ffordd, ac yn ddiau cânt eu ffurfio ymhellach wrth inni gyhoeddi ein Rhaglen Lywodraethu a llunio ein strategaethau trawsbynciol, gan weithio gyda holl adrannau Llywodraeth Cymru. Gobeithiaf y gall aelodau'r Pwyllgor gydnabod y cyflawniadau a wnaed hyd yn hyn a chefnogi'r cyfeiriad y byddwn yn mynd iddo yn y dyfodol er mwyn cyflawni ein prif nodau.

Julie James AC
Y Gweinidog Sgiliau a Gwyddoniaeth